

2. Creșterea morbidității prin hepatite virale cronice are loc din contul pacienților infectați cu virusul hepatitei „B”, alcătuind 47,66% cazuri din totalul morbidității;
3. Mai frecvent patologiile menționate se acutizează iarna și primăvara(30,08% și 34,76% respectiv), determinând necesitatea promovării modului sănătos de viață pentru acești pacienți anume în această perioadă a anului;
4. Hepatitele virale cronice evoluează intens până la vârsta de 50-59 ani (cea mai afetată vârstă), după care evoluează în ciroze hepatice.
5. În majoritatea cazurilor pacienții cu hepatite virale au fost depistați în faza moderată de manifestare a procesului infecțios, constituind 50,78% cazuri.
6. Pronosticul evoluției hepatitelor virale cronice este nefavorabil la acțiunea patologiilor concomitente diagnosticului de bază, factorilor nocivi, inclusiv alcoolul, fumatul și asociația întrebuințării alcoolului și fumatului de către pacienți.

Bibliografie

1. IAROVUI P., ISAC M., VRÂNCEANU-BENEȘ A., „Actualitatea problemei hepatitei virale B în plan global și în Republica Moldova”, Anale științifice ale USMF „N.Testemițanu”, 2007 , p.184-190.
2. PRISACARI V., PARASCHIV A., Dinamica morbidității și unele particularități epidemiologice în hepatitele cronice, ciroze și cancer hepatic primar în Republica Moldova. Anale științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”, Vol.2, 2009, Chișinău , ediția a X-a
3. SPÎNU C., IAROVUI P., VRÂNCEANU-BENEȘ A., ISAC M., „Programul național de combatere a hepatitelor virale B, C și D în Republica Moldova – realizări și perspective”, Akademos, 2009
4. VRÂNCEANU-BENEȘ A., IAROVUI P., „Dinamica morbidității prin hepatite cronice și prin ciroze hepatice de origine virală B în Republica Moldova”, Curierul Medical, 2008, p. 18-20.
5. ЛИКИЙ И. В., СОЛОГУБ Т. В., СЕМЕНЯКО Н. А., „Структура заболеваемости хроническими вирусными гепатитами в различных зонах Республики Молдова”, Curierul Medical, 2009 г.
6. СЕМЕНЕНКО Т. А., „Хронический гепатит В и проблема персистенции вируса с позиций иммунопатогенеза заболевания”, ЖМЭИ, 2009, стр. 33

EVALUAREA NIVELULUI DE CUNOȘTINȚE A POPULAȚIEI DIN REPUBLICA MOLDOVA PRIVIND HEPATITELE VIRALE, CIROZELE HEPATICE SI CANCERUL HEPATIC PRIMAR

Angela Paraschiv, Svetlana Zavtoni
Catedra Epidemiologie USMF „N.Testemițanu”

Summary

Evaluation of knowledge level of the population about viral hepatitis, cirrhosis and liver cancer

Viral hepatitis has a significant public health problem worldwide. So far have not been sufficient research done in this area that would study the level of knowledge, attitudes and behaviors of various socio-demographic groups on viral hepatitis and would serve as a basis for interventions to prevent transmission of viral hepatitis and reduce health risks. Thus, this study allowed the determination of gaps in the RM population, their awareness and also allowed the determination of erroneous knowledge of respondents regards viral hepatitis and liver cirrhosis. This study will help to increase the knowledge of people across the pathologies mentioned above.

Rezumat

Hepatitele virale prezintă o problemă semnificativă pentru sănătatea publică din întreaga lume. Până în prezent nu au fost efectuate cercetări suficiente în domeniu care ar studia nivelul de cunoștințe, atitudinile și comportamentele diferitor grupuri socio-demografice referitor la hepatitele virale și care ar servi drept bază pentru intervenții în vederea prevenirii transmiterii hepatitelor virale și reducerii riscurilor de îmbolnăvire. Astfel, studiul dat a permis determinarea lacunelor în rândurile populației RM, nivelul de informare a acestora și, totodată, a permis determinarea cunoștințelor eronate a respondenților vizavi de hepatitele virale și cirozele hepatice. Studiul dat va contribui la sporirea nivelului de cunoștințe a populației vizavi de patologiiile menționate.

Actualitatea

Pentru Republica Moldova hepatitele virale este una din problemele prioritare în domeniului sănătății publice [2,3]. Acestea constituie o problemă complexă, care afectează toate componentele societății și la soluționarea căreia este necesară multă competență, înalt profesionalism suplinit cu o bază materială și tehnică eficientă [4]. Deși odată cu introducerea în anul 1995 în Programul Național de Imunizări a vaccinării nou-născuților și copiilor, incidența hepatitei virale B a fost redusă considerabil iar nivelul morbidității prin hepatita acută C și D rămâne relativ constant în decursul ultimilor 5 ani, nivelul morbidității prin hepatita cronică a sporit de mai mult de 2 ori și continuă să crească rapid[1,2,3]. Totodată, ținem să menționăm că, până în prezent nivelul de cunoștințe, atitudinile și comportamentele diferitor grupuri socio-demografice referitor la hepatitele virale lasă de dorit o ameliorare[1,5,6]. Din aceste considerente, precum și spre sporirea nivelului de cunoștințe a populației despre hepatitele virale, cirozele hepatice și cancerul hepatic primar studiul dat a fost focusat pe următoarele aspecte: cunoștințe generale ale populației despre hepatite; cunoștințele populației despre simptomele hepatitelor virale; despre căile de transmitere ale hepatitelor virale; despre tratamentul hepatitelor virale; consecințele infectării cu virusurile hepatitelor virale și factorii care pot conduce la agravarea stării persoanelor infectate.

Material și metode

Subiectul lucrării l-au constituit pacienții din secția Hematologie Pediatrică și Hematologie maturi a Institutului Oncologic din Chișinău cu limitele de vârstă 15-65 de ani de pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Cercetarea a fost efectuată pe un eșantion de 121 de persoane. Rezultatele cercetării au fost analizate prin metoda analizei computerizate conform metodei epidemiologice retrospective tradiționale și metoda analizei comparative.

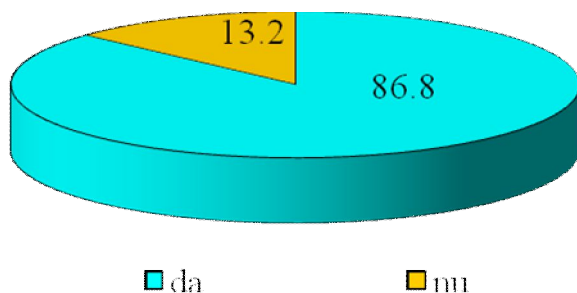
Rezultate

Studiul epidemiologic a inclus respondenți atât din mediul urban (81,8%), cât și din mediul rural (18,2%). Majoritatea respondenților aveau vârsta cuprinsă între 30-39 ani constituind 38,0%. Totodată, persoanele cu vârsta de 40-49 ani au constituit 24,0%, 20-29 ani – 19,8%, 50-59 ani – 11,5%, 15-19 ani – 5% și mai mult de 60 ani – 1,6%. Din totalul persoanelor chestionate, 53,7% au constituit genul masculin și 46,3% genul feminin.

În vederea identificării nivelului de cunoștințe al populației despre hepatitele virale, ciroze și cancer hepatic primar, cercetarea a fost focusată pe determinarea cunoștințe generale ale populației despre hepatitele virale, ciroze și cancer hepatic primar. Analiza rezultatelor cercetării a scos în evidență faptul că în 86,8% cazuri respondenții au auzit de hepatite virale, ciroze și cancer hepatic primar, iar în 13,2% nu au auzit (fig.1).

Studiul privitor la hepatitele virale cunoscute de respondenți denotă faptul că despre HVB cunosc 75,2%±4,52, HVC – 32,2%±7,48, HVD – 18,2%±8,41, iar 11,6%±8,88 pe lângă hepatitele

parenterale mai cunosc și cele ce se transmit prin mecanism fecal oral HVA și HVE (tabel 1, fig.2).

■ da   ■ nu

Ați auzit despre hepatite virale

Fig.1

Necâtând la faptul că majoritatea respondenților au auzit despre hepatitele virale, fiecare al patrulea respondent nu știe că acestea sunt boli infecțioase sau consideră că ele nu se transmit de la om la om (tabel 2 fig.3).

Tabel 1

Ce fel de hepatite cunoașteți?

Răspunsul hepatita virală	Indicii	Au răspuns		Total
		Da	Nu	
HVB	abs	91	30	121
	%	75,2±4,52	24,8±7,88	100
	t	t=16,61	t=3,14	t=5,54
	P	P<0,001	P<0,01	P<0,001
HVC	abs	39	82	121
	%	32,2±7,48	67,8±5,15	100
	t	t=4,30	t=13,13	t=3,91
	P	P<0,001	P<0,001	P<0,001
HVD	abs	22	99	121
	%	18,2±8,41	81,8±3,87	100
	t	t=2,16	t=21,09	t=6,86
	P	P<0,05	P<0,001	P<0,001
altele	abs	14	107	121
	%	11,6±8,88	88,4±3,09	100
	t	t=1,30	t=28,55	t=8,16
	P	P>0,05	P<0,001	P<0,001

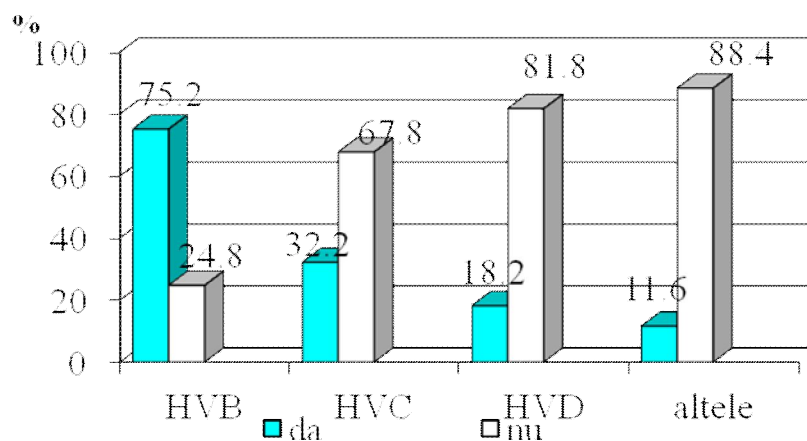

Fig.2 Pondere persoanelor ce cunosc despre hepatitele virale

Tabel 2

În opinia Dvs. Hepatitele virale sunt boli infecțioase ce se transmit de la om la om?

Răspunsul	INDICI			
	abs	%	t	P
Da	93	76,9	t=17,59	P<0,001
Nu	5	4,1	t=0,41	P>0,05
Nu știu	23	19,0	t=2,27	P<0,05
Total	121	100		

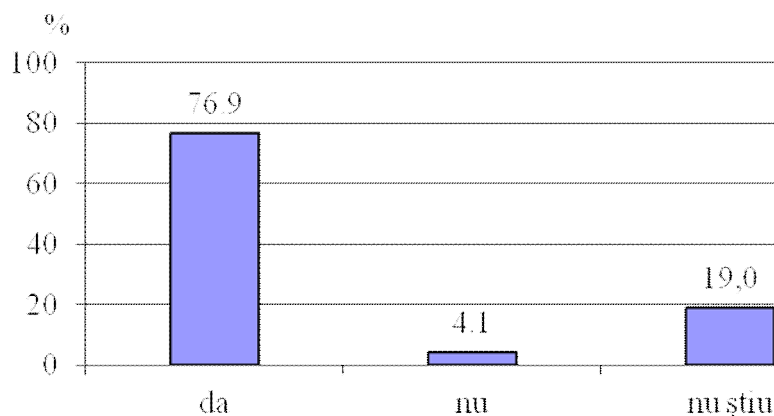

Fig.3 Distribuția procentuală a respondenților în funcție de cunoștințele acestora despre transmiterea hepatitelor virale de la om la om

Astfel, 4,1% consideră că ele nu se transmit de la om la om, 19,0% nu cunosc acest fapt și în 76,9% cazuri din respondenți știu că hepatitele virale se pot transmite de la om la om (tabel 2, fig.3).

În conformitate cu rezultatele cercetării putem conchide că nu toți respondenții cunosc căile de transmitere a hepatitelor virale. Din numărul total de respondenți doar 70,2% cunosc că HVB se transmite prin sânge. În cazul HVC cunosc 32,2% din respondenți și HVD – 13,2% (tabel 3, Fig.4). O parte din respondenți au menționat că HVA și HVE se transmit prin sânge, constiuind 34,7% și 2,5% respectiv.

Tabel 3

Care sunt hepatitele care se transmit prin sânge?

Hepatita virală	TOTAL	Din ei au răspuns „da”		Veridicitatea	
		abs	%	t	P
HVA	121	42	34,7	t=4,72	P<0,001
HVB	121	85	70,2	t=14,1	P<0,001
HVC	121	39	32,2	t=4,30	P<0,001
HVE	121	3	2,5	t=0,22	P>0,05
HVD	121	16	13,2	t=1,51	P>0,05

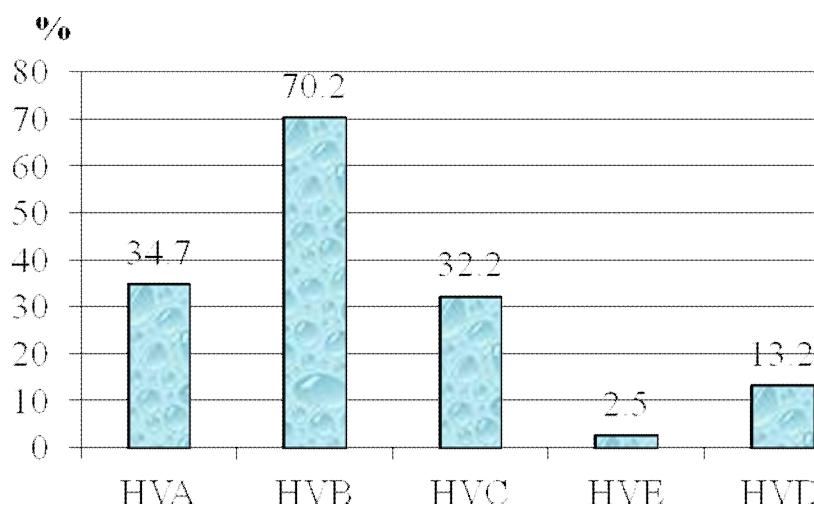

Fig. 4 Nivelul cunoștințelor respondenților privitor la transmiterea hepatitelor virale prin sânge

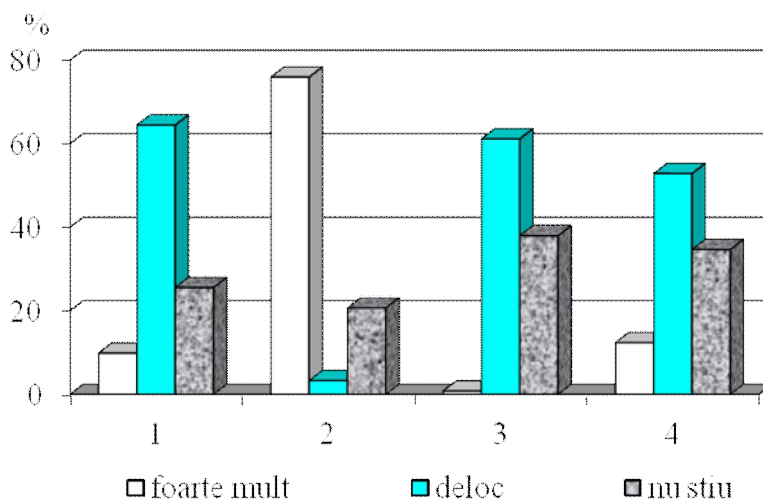
Efectuând analiza cunoștințelor populației despre riscul de infectare cu virusurile hepatice am constatat faptul că 9,9% din respondenți consideră că dacă beu dintr-un pahar, din care deja a băut o persoană infectată cu virusurile hepatice riscă să facă hepatită virală. În aceeași ordine de idei, 25,6% din respondenți nu au știut să răspundă la întrebare, și 64,5% din respondenți au răspuns corect la întrebare (tabel 4, fig.5).

Cunoștințe mai bune posedă respondenții vizavi de întrebarea „Cât de mult riscă să se infecteze dacă își injectează droguri cu un ac deja folosit de o persoană infectată cu virusurile hepatice?”. Astfel la această întrebare au răspuns corect 76,0% sau 92 respondenți (tabel 4, fig.5). Totodată, 20,7% din respondenți nu știu sau nu cunosc posibilitatea riscului de infectare prin această cale.

Tabel 4

Cât de mult riscă o persoană să se infecteze cu virusurile hepatice dacă...?

Nr.	Întrebările		Răspunsurile			TOTAL
			parte mult	Deloc	Nu știu	
	a dintr-un pahar, din care deja a băut o persoană infectată cu virusurile hepatice	abs	12	78	31	121
		%	9,9	64,5	25,6	100
	injectează droguri cu un ac deja folosit de o persoană infectată cu virusurile hepatice	abs	92	4	25	121
		%	76,0	3,3	20,7	100
	crează în același oficiu cu persoana dată	abs	1	74	46	121
		%	0,8	61,2	38,0	100
	e contacte sexuale regulate cu multiple parteneri, dar întodeauna folosește prezervativul	abs	15	64	42	121
		%	12,4	52,9	34,7	100

1. Bea dintr-un pahar, din care deja a băut o persoană infectată cu virusurile hepatice
2. Își injectează droguri cu un ac deja folosit de o persoană infectată cu virusurile hepatice
3. Lucrează în același oficiu cu persoana dată
4. Are contacte sexuale regulate cu multiple parteneri, dar întodeauna folosește prezervativul

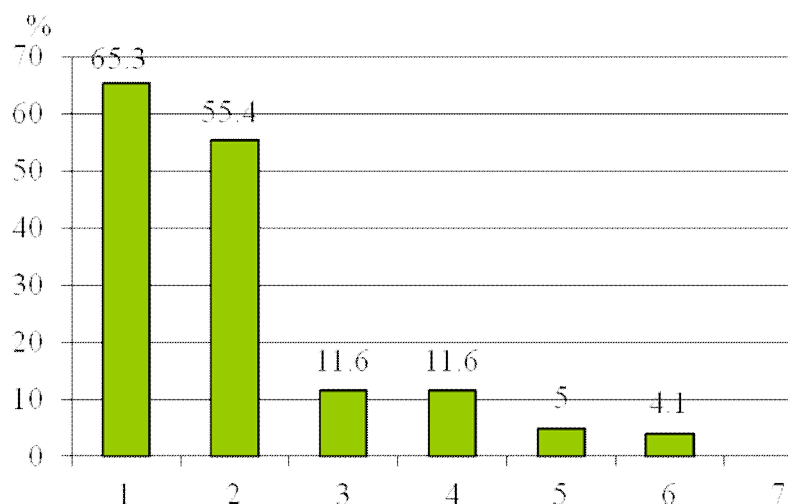
Fig. 5 Nivelul cunoștințelor respondenților la capitolul “Cât de mult riscă o persoană să se infecteze cu virusurile hepatice dacă...?”

Unii respondenți au menționat faptul că, riscă foarte mult sau nu știu despre posibilitatea transmiterii virusurilor hepatice dacă lucrează în același oficiu cu persoana infectată, și constituie 0,8% și 38,0% respectiv, iar 61,2% din respondenți nu consideră deloc că există riscul de contaminare. În aceeași ordine de idei, am constatat că o bună parte din persoane chestionate, nu consideră folosirea prezervativelor ca o metodă de protecție în contractarea virusurilor hepatice. Astfel, la întrebarea despre riscul contaminării dacă... „Are contacte sexuale regulate cu multiple parteneri, dar întodeauna folosește prezervativul” 12,4% din respondenți au menționat foarte mult, iar 34,7% - nu cunosc acest fapt. Doar în 53,9% cazuri respondenții au menționat că nu riscă deloc să se contamineze cu virusurile hepatice dacă întodeauna folosesc prezervativul (tabel 4, fig.5). Nivelul de cunoștințe al respondenților despre consecințele infectării cu hepatitele virale este moderat. Din numărul total de persoane chestionate doar 23,1% cunosc faptul că hepatitele acute evoluează în cronice (tabel 5 fig.6). Evoluția hepatitelor virale în portaj pe viață au menționat 65,3% din respondenți, ciroză hepatică – 55,4%, cancer hepatic – 11,6%, deces și invaliditate au menționat 11,6% și 5,0% respectiv.

Tabel 5

Care pot fi consecințele infectării cu virusurile hepatice?

Nr. ord	Întrebarea	TOTAL	Din ei au răspuns „da”		Veridicitatea	
			abs	%	t	P
1.	Portaj pe viață al virusurilor hepatice B și/sau C	121	79	65,3	t=12,1	P<0,001
2.	Ciroza hepatică	121	67	55,4	t=9,12	P<0,001
3.	Hepatita cronică	121	28	23,1	t=2,84	P<0,01
4.	Cancer hepatic	121	14	11,6	t=1,30	P>0,05
5.	Deces	121	14	11,6	t=1,30	P>0,05
6.	Invaliditate	121	6	5,0	t=0,51	P>0,05
7.	Altele	121	5	4,1	t=0,41	P>0,05

1. Purtător pe viață al virusurilor hepatice B și/sau C	4. Cancer hepatic
2. Ciroza hepatică	5. Deces
3. Hepatita cronică	6. Invaliditate
	7. Altele

Fig. 6 Nivelul cunoștințelor respondenților privind la consecințele infectării cu virusurile hepatice

Mai bine de jumătate din respondenți posedă cunoștințe reduse despre posibilitatea tratării hepatitelor virale, menționând că hepatitele virale pot fi tratate parțial 17,4%, nu pot fi tratate – 4,1% și definitiv – 3,3% (tabel 6, fig.7). Totodată, nu au știut să răspundă la această întrebare 73,6% din persoanele chestionate.

Tabel 6

Cum considerați hepatitele virale pot fi tratate?

Nr. ord	Pot fi tratate	Indicii		Veridicitatea	
		abs	%	t	P
1.	Nu știu	89	73,6	t=15,75	P<0,001
2.	Parțial	21	17,4	t=2,05	P>0,05
3.	Nu pot fi tratate	5	4,1	t=0,41	P>0,05
4.	Definitiv	4	3,3	t=0,31	P>0,05
TOTAL		121	100		

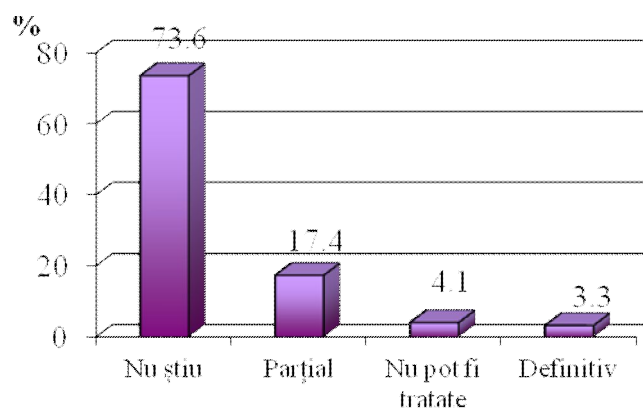

Fig.7 Nivelul cunoștințelor respondenților despre posibilitatea tratării hepatitelor virale

Efectuând analiza rezultatelor privitor la importanța informării despre hepatitele virale am determinat faptul că majoritatea 90,1% din ei consideră că este foarte important ca populația Republicii Moldova să fie informată despre această patologie (tabel 7, fig.8).

Tabel 7

Cât de important este pentru Dvs., să fiți informat despre hepatitele virale?

Variantele de răspuns	Indicii		Veridicitatea	
	abs	%	t	P
Foarte important	109	90,1	t=31,4	P<0,001
Unele aspecte sunt importante, altele nu	10	8,3	t=0,90	P>0,05
Nu este important	2	1,7	t=0,13	P
TOTAL	121	100		

Totodată, 8,3% din respondenți menționează necesitatea informării doar a unor aspecte ce sunt importante, și 1,7% consideră că nu este deloc important.

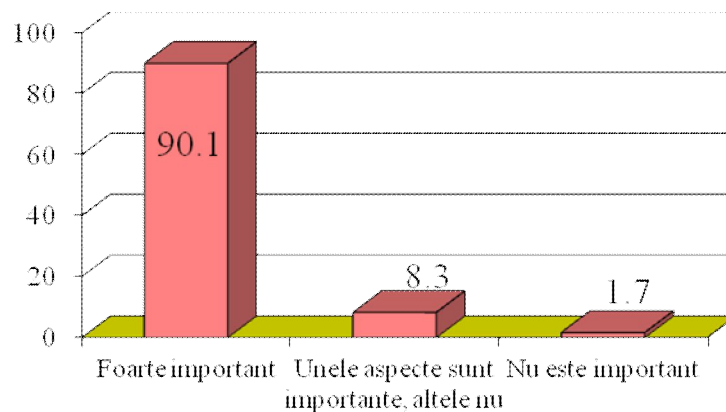

Fig. 8 Ponderea respondenților la întrebarea „Cât de important este pentru Dvs., să fiți informat despre hepatitele virale

Concluzii

1. Nivelul de cunoștințe a persoanelor chestionate este nesatisfăcător.
2. Din numărul total de respondenți, 13,2% au menționat că nu au auzit despre existența hepatitelor virale.
3. Fiecare al patrulea respondent nu știe că acestea sunt boli infecțioase sau consideră că ele nu se transmit de la om la om.
4. Nu toți respondenții cunosc căile de transmitere a hepatitelor virale. Astfel, în cazul HVC cunosc doar 32,2% din respondenți, iar HVD – 13,2%.
5. Doar 23,1% din respondenți cunosc faptul că hepatitele acute evoluează în cronice.
6. 73,6% din persoanele chestionate nu cunosc despre posibilitatea tratării hepatitelor virale.
7. 90,1% din respondenți consideră că este foarte important ca populația Republicii Moldova să fie informată despre această patologie.

Bibliografie

1. Malcoci Ludmila. Raport USAID „Cunoștințe, atitudini, practici ale populației Republicii Moldova despre hepatitele virale B și C și consilierea și testarea voluntară la HIV și hepatite virale „. Chișinău, 2007.

2. Mihalache D., A.Vătă . Aspecte epidemiologice și clinice ale hepatitelor acute B în ultimul deceniu. *Arta medica*, nr.2(11) 2005.
3. Prisăcari Viorel, Angela Paraschiv. Dinamica morbidității și unele particularități epidemiologice în hepatitele cronice, ciroze și cancerul hepatic primar în Republica Moldova. *Analele Științifice. Chișinău*, 2009, vol.2, ediția X-a.
4. Programul Național de combatere a hepatitelor virale B,C și D. *Akademos, Revista de Știință*, 2009, nr.1(12), p.63-69.
5. Vrânceanu-Beneș Angela, Petru Iarovoi. Dinamica morbidității prin hepatite cronice și ciroze hepatice de origine virală B în Republica Moldova. *Curierul medical* 2008, nr.5(305), p.17-20.
6. Чуйкова К.И., Уразова О.И. и др.//, Клинико-иммунологические показатели в разные периоды болезни при хроническом течении НВИ-инфекции. *Эпидемиология и Инфекционные болезни*, №4, Москва, 2007, с.30-34.

STUDIU EPIDEMIOLOGIC ÎN HIPERTENSIUNEA ARTERIALĂ

Maria Bolea, Viorel Prisacari

Catedra Epidemiologie USMF “Nicolae Testemițanu”

Summary

Epidemiological study in hypertension

This article presents the results of the assessment of cardiovascular risk factors in patients with hypertension and global cardiovascular risk evaluation according to SCORE system.

Rezumat

În articolul dat sunt prezentate rezultatele studiului de determinare a unor factori de risc în hipertensiunea arterială și de evaluare a riscului cardiovascular global conform sistemului SCORE.

Actualitatea

Actualmente, circa 15–37% din populația adultă de pe glob are hipertensiune arterială (HTA). În unele populații, numărul hipertensivilor depășește 50% printre persoanele cu vârsta mai mare de 60 ani. OMS estimează că în lume sunt 600 milioane de persoane cu HTA, care prezintă risc de evenimente cardiace, accidente cerebrale acute și insuficiență cardiacă. HTA cauzează 7,1 milioane de decese anual în lumea întreagă, aceasta constituind aproape 13% din mortalitatea globală. În Republica Moldova, conform rezultatelor studiului CINDI, prevalența hipertensiunii arteriale la persoanele cu vârsta cuprinsă între 25 și 64 ani constituie cca 30% [1,4,5].

Au fost identificați mai mult de 40 de factori de risc cardiovascular, dintre care sunt: hipertensiunea arterială, diabetul zaharat, supraalimentația, obezitatea, hipercolesterolemia, deprinderile dăunătoare (fumatul, alcoolul, consumul abuziv de cafea), stresul psiho-emoțional, etc. Nu sunt de neglijat și factorii de risc asupra cărora omul, spre regret, nu poate interveni, cum sunt sexul masculin, vârsta avansată și istoricul familial prin BCV [3].

Însă, în prezent, absentează date despre monitorizarea tuturor factorilor de risc cardiovasculari la bolnavii cu HTA, sau în unele studii subpopulaționale sunt monitorizați doar parțial, la nivel de staționar. Pentru a realiza și determina eficacitatea măsurilor de profilaxie primară și secundară a HTA este necesară cunoașterea situației inițiale atât a prevalenței HTA și factorilor de risc, cât și elaborarea unor măsuri concrete de prevenție și tratament a HTA. Din considerentele menționate